

УДК 330

Т. М. Самілик,

к. е. н., доцент кафедри економіки,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5068-7440>

А. Д. Шведун,

магістр кафедри економіки,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-5956-7895>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.23.202

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ТА СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

T. Samilyk,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economics,

Dnipro State Agrarian and Economic University

A. Shwedun,

Master's student of the Department of Economics, Dnipro State Agrarian and Economic University

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF ENTERPRISES AND SOCIAL ENTREPRENEURSHIP: THEORETICAL ASPECT

Стаття присвячена дослідженню теоретичних відмінностей між категоріями "соціально-економічний розвиток підприємств" та "соціальне підприємництво", тенденціям розвитку бізнесу за традиційною моделлю та моделлю соціального підприємництва в умовах воєнного стану нашої країни і зростаючих, як економічних, так і соціальних проблем у суспільстві. Зокрема відмічено, що "соціально-економічний розвиток підприємств" — це доволі складний процес, який передбачає: фінансову незалежність, збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції (надання послуг), підвищення економічної ефективності використання ресурсів підприємства, комфортні та безпечні умови праці персоналу та його соціальну захищеність. Його головною метою є максимізація прибутку шляхом комерційної діяльності. Він відображає традиційний (класичний) спосіб ведення бізнесу, який застосовує соціальні практики на відміну від "соціального підприємництва", яке поєднує у собі елементи комерційної структури разом із функціями і завданнями неприбуткових благодійних організацій. Головною метою соціального підприємництва є соціальна віддача та вплив на суспільство і тільки потім фінансовий результат господарської діяльності. Відмічено, що сьогодення соціального підприємництва набуває своєї актуальності та поширення. Значна частина підприємств, що вели класичний спосіб ведення бізнесу намагаються трансформуватись в соціальне підприємництво за різними його моделями. Наведено ряд яскравих прикладів соціального підприємництва. Зазначено, що на сучасному етапі розвитку соціального підприємництва, воно все ще стикається з великою низкою проблем, зокрема: проблеми з нормативно-правовою базою; відсутність мотивації у частини бізнесу та населення вести відповідний бізнес; деякі моделі соціального способу ведення бізнесу (наприклад, благодійні організації) не можуть існувати без державної підтримки та ряд інших проблем. В той же час, незважаючи на певні економічні проблеми, що виникли на сучасному етапі в нашій країні, держава та місцеві органи влади намагаються підтримувати бізнес, соціально незахищені частини населення, сприяти розвитку соціального підприємництва. З відповідною метою державою були створені програми підтримки бізнесу, зокрема: гранти, пільгові кредити, навчальні курси та тренінги, бізнес-інкубатори, менторство — усе це програми підтримки, якими може скористатися той чи інший український бізнес.

The article is devoted to the study of theoretical differences between the categories of "socio-economic development of enterprises" and "social entrepreneurship", the trends of business development according to the traditional model and the model of social entrepreneurship in the conditions of the martial law of our country and the growing economic and social problems in society. In particular, it was noted that the "social and economic development of enterprises" is a rather complex process, which involves: financial independence, increasing the volume of production and sale of products (providing services), increasing the economic efficiency of the use of enterprise resources, comfortable and safe working conditions of the staff and its social security. Its main goal is to maximize profit through commercial activity. It reflects the traditional (classical) way of doing business, which applies social practices, in contrast to "social entrepreneurship", which combines elements of a commercial structure with the functions and tasks of non-profit charitable organizations. The main goal of social entrepreneurship is social return and impact on society, and only then the financial result of economic activity. It was noted that today social entrepreneurship is becoming more relevant and widespread. A significant part of the enterprises that conducted a classical way of doing business are trying to transform into social entrepreneurship according to its various models. A number of vivid examples of social entrepreneurship are given. It is noted that at the current stage of development of social entrepreneurship, it still faces a large number of problems, in particular: problems with the regulatory and legal framework; lack of motivation on the part of businesses and the population to conduct relevant business; some models of the social way of doing business (for example, charitable organizations) cannot exist without state support and a number of other problems. At the same time, despite certain economic problems that have arisen at the current stage in our country, the state and local authorities are trying to support business, socially vulnerable parts of the population, and promote the development of social entrepreneurship. For this purpose, the state has created business support programs, in particular: grants, preferential loans, educational courses and trainings, business incubators, mentoring — all these are support programs that can be used by one or another Ukrainian business.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток підприємства, соціальне підприємництво, моделі ведення бізнесу, соціальні проблеми, програми підтримки соціального підприємництва, проблеми розвитку.

Key words: socio-economic development of the enterprise, social entrepreneurship, business models, social problems, social entrepreneurship support programs, development problems.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну наше суспільство зштовхнулось з величезною низкою соціальних проблем, це: проблеми з переміщенням осіб з прифронтових регіонів, надання їм фінансової підтримки та їх працевлаштування; підтримка інвалідів; подолання екологічних наслідків тощо. Всі ці проблеми вимагають нагального вирішення, оскільки це суттєво впливає, як на економічний розвиток країни, так і соціальний клімат у суспільстві.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасними вітчизняними науковцями все більше приділяється уваги дослідженням, як теоретичного, так і практичного спрямування щодо вирішення соціальних проблем, які виникли в нашому суспільстві, зокрема: проблеми з переміщенням осіб з прифронтових регіонів, надання їм фінансової підтримки та їх працевлаштування; підтримка інвалідів; подо-

лання екологічних проблем в наслідок воєнних дій, та можливості їх розв'язання завдяки соціально-економічному розвитку підприємств та соціальному підприємництву (Немненко А.А., Щельник О.В., Мельничук І.В., Буй Ю.В., Гірак О.З., Смолінська С.Д., Гнаткович О.Д. та ін.). Особливої уваги заслуговують дослідження щодо зарубіжних моделей розвитку соціального підприємництва (Міняйленко І.В., Биба В.В., Кулябка А.А.) та можливостей їх використання в Україні. Проте, нагальні проблеми, що постають перед суспільством щодо подолання соціальних проблем залишаються актуальними і сьогодні.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою даної статті є розгляд теоретичних відмінностей між категоріями "соціально-економічний розвиток підприємств" та "соціальне підприємництво", визначення тенденцій розвитку традиційної моделі ведення бізнесу та моделі соціального підприємництва в умовах воєнного стану нашої країни і зростаючих, як економічних, так і соціальних проблем у суспільстві.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В економічній літературі все частіше використовуються терміни "соціальне підприємство" та "соціально-економічний розвиток підприємств". Обидва терміни пов'язані між собою, оскільки вони спрямовані, як на економічний, так і соціальний розвиток.

Соціальний та економічний розвиток — це два взаємозалежних між собою процеси, оскільки економічний розвиток сприяє покращенню соціальних умов працівників підприємства, підвищенню їх рівня життя тощо, а соціальний розвиток є рушійною силою економічного розвитку завдяки появі додаткових місць працевлаштування, зростанню соціальної задоволеності населення країни, розвитку людського капіталу, виникненню нових моделей ведення бізнесу і, як наслідок, зростанню економічного розвитку країни в цілому.

Незважаючи на тісний взаємозв'язок "соціально-економічного розвитку підприємства" та "соціального підприємництва" — ці категорії мають суттєві відмінності. Навіть трактування науковцями кожної окремо взятої з цих категорій різняться між собою. Так, проведені дослідження Біловола Р.І. та Хомовича В.М. щодо визначень "соціально-економічного розвитку підприємства" підтверджують їх різноманітність та підкреслюють його доволі складний процес, який передбачає: фінансову стабільність, збільшення обсягів виробництва та збуту, зростання економічної ефективності використання ресурсів підприємства, комфортні та безпечні умови праці персоналу та його соціальну захищеність [1. с. 88]. Проте, незважаючи на складний процес соціально-економічного розвитку підприємства, його головною метою залишається максимізація прибутку шляхом комерційної діяльності і тільки потім виконується соціальна складова (як додатковий напрямок), зокрема покращення умов праці робітників підприємства, підвищення їх кваліфікації, формування корпоративної культури тощо. Соціально-економічний розвиток підприємства — це категорія, яка відображає традиційний (класичний) спосіб ведення бізнесу, який застосовує соціальної практики.

На відміну від категорії "соціально-економічний розвиток підприємства", "соціальне підприємництво" являє собою особливу форму ведення господарської діяльності, яка поєднує у собі елементи комерційної структури

разом із функціями і завданнями неприбуткових благодійних організацій [4]. Це підприємництво, яке створене (в першу чергу) з метою вирішення певної суспільної проблеми чи проблем шляхом підприємницької діяльності. Тобто основною відмінністю соціального підприємництва від звичайного є мотив його створення: в соціальному підприємстві ним є вирішення соціальної проблеми та позитивні суспільні зміни, а у класичного підприємства — отримання прибутку [2. с. 63]. Соціальне підприємництво — це новий вид діяльності, що поєднує підприємницьке новаторство та соціальну спрямованість, з метою вирішення певної соціальної проблеми [4].

Отже, головними відмінностями соціального підприємництва від традиційного (класичного) бізнесу є:

- їх головна мета;
- критерії успіху (соціальне підприємництво — соціальна віддача та вплив на суспільство і тільки потім фінансовий прибуток; традиційний бізнес — фінансові показники та, в окремих випадках, соціальний вплив);
- модель ведення бізнесу (соціальне підприємництво — як некомерційні, так і комерційні моделі; традиційний бізнес — традиційна комерційна модель ведення бізнесу з елементами соціальної практики).

З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну наше суспільство зштовхнулось з величезною низкою соціальних проблем, це: проблеми з переміщенням осіб з прифронтових регіонів; надання їм фінансової підтримки та їх працевлаштування; підтримка інвалідів; подолання екологічних наслідків тощо. Тому зараз, як ніколи, соціальне підприємництво набуло своєї актуальності та поширення. Крім того, результати опитування, що були проведені Gradus Research і показали, що 44% респондентів під час покупки звертають увагу, чи допомагає бізнес ЗСУ, а для 21% опитаних є важливою волонтерська активність компанії [11], ще більше сприяли процесу трансформації класичного способу ведення бізнесу до соціального підприємництва. Частина підприємств, що вели традиційний спосіб ведення бізнесу почали процес трансформації до соціального підприємництва за різними моделями. На сучасному етапі виділяють наступні види моделей соціального підприємництва:

- модель, що передбачає працевлаштування соціально незахищених верств населення (переміщені особи з прифронтових зон, інваліди та інші громадяни, що відносяться до цієї

категорії) та допомога їм в адаптації до сучасних реалій;

- модель, яка передбачає виробництво тих товарів або надання послуг, що можуть вирішити конкретну суспільну проблему;

- модель, де бізнес більшу частину свого прибутку спрямовує в благодійні організації або відповідні соціальні проекти.

Перехід від моделі "соціально-економічного розвитку підприємства" до "соціально-го підприємництва", як правило, здійснюється в три етапи. На першому етапі підприємства, що вели традиційний спосіб ведення бізнесу, досягнувши певних розмірів прибутку, поступово починають займатись благодійністю (підтримка благодійних проектів, програми підтримки військовослужбовців та осіб з інвалідністю тощо). Наступний етап передбачає впровадження корпоративної соціальної відповідальності на підприємстві. Третій, завершальний етап, це реорганізація підприємства, зміна його підходу до способу ведення бізнесу, де соціальний аспект стоїть на першому місці, а комерційний, відповідно, займає наступну позицію.

Зараз в Україні соціальне підприємництво розвивається в різних масштабах і за різними напрямками. Яскравими прикладами соціального бізнесу є наступні підприємства:

- Good Bread from Good People — інклюзивна пекарня у Києві, в якій працюють люди з ментальною інвалідністю;

- Vbrani — соціальне підприємство, яке продає в'язані вироби, створені людьми старшого віку;

- Veterano Pizza — мережа закладів, яка працевлаштовує ветеранів і сприяє їх реалізації й інтеграції в соціум. Є частиною компанії Veterano Group, яка об'єднує різні бізнеси ветеранів;

- Lady Di Atelier — інклюзивне ательє, де виготовляють хустини, принти для яких малюють люди з інвалідністю. Кожен автор і авторка щомісяця отримують 10% роялті з продажу виробів, до створення яких вони долучилися та інші [11].

Аналізуючи розвиток соціального підприємництва слід зауважити, що на сучасному етапі його розвитку, воно все ще стикається з великою низкою проблем, зокрема:

- на законодавчому рівні не закріплено поняття "соціальне підприємництво", є проблеми з нормативно-правовою базою;

- не зважаючи на сучасні виклики, що поставили перед нашим суспільством, у частині бізнесу та населення не достатньо висо-

кий рівень мотивації вести відповідний бізнес;

- деякі моделі соціального способу ведення бізнесу (наприклад, благодійні організації) не можуть існувати без державної підтримки та інші проблеми.

Незважаючи на певні економічні проблеми, що виникли на сучасному етапі в нашій країні, держава та місцеві органи влади намагаються підтримувати бізнес, соціально незахищені частини населення, сприяти розвитку соціального підприємництва. З відповідною метою державою були створені програми підтримки бізнесу, зокрема: гранти, пільгові кредити, навчальні курси та тренінги, бізнес-інкубатори, менторство — усе це програми підтримки, якими може скористатися той чи інший український бізнес [8]. Серед великої кількості відповідних програм підтримки, особливої уваги заслуговують наступні:

- грант для підтримки соціального підприємництва. Метою програми є підтримка розвитку соціальних підприємств через надання навчання, менторства, фінансування та створення можливостей для нетворкінгу, сприяння впровадженню інноваційних соціальних рішень та інтеграції вразливих категорій населення у трудову діяльність;

- грант для ветеранів і членів їхніх сімей. Отримане фінансування дає змогу почати власну справу або розширити наявний бізнес, яким володіє ветеран або члени його сім'ї;

- грант для підтримки технологічних компаній. Метою програми є підтримка інноваційних підприємств, сприяння розвитку їх конкурентоспроможності та фінансової стабільності, стимулювання створення нових робочих місць і соціального ефекту через реалізацію інвестиційних проектів;

- державна програма компенсацій за розмінування агроземель. Програма передбачає 100% покриття вартості розмінування земель, яке планується провести, та 80% компенсації за землі, які вже розміновані та інші [8].

Крім державних програм підтримки, місцеві органи влади також намагаються впроваджувати свої програми підтримки. Так, в Кіровоградській області є "Програма економічного та соціального розвитку Кіровоградської області на 2025 рік", в якій робиться акцент на розвиток соціального підприємництва та підвищення рівня соціальної відповідальності. Одним із основних напрямів цієї програми є сфера переробки відходів, екологічного виробництва та

підтримки вразливих верств населення [6. с. 35]. Івано-Франківськ став другим містом в Україні, де впроваджено Програму розвитку соціального підприємництва. У місті вже понад пів століття працюють підприємства товариства глухих (УТОГ) та товариства сліпих (УТОС), що забезпечують робочі місця для людей із порушеннями слуху та зору. Також відомий Івано-Франківський ресторан "Urban Space 100" спрямовує 80% своїх доходів на гранти для реалізації різноманітних проєктів [5. с. 69]. Проте, ряд місцевих органів влади ще не мають відповідної програми, але є інші програми, які включають підтримку різноманітних соціальних ініціатив. Так, у Дніпрі відсутня окрема програма з підтримки соціального підприємництва, але існує "Комплексна програма розвитку малого та середнього підприємництва" [3], яка може підтримувати й соціальні ініціативи. Ця програма розміщена на порталі "Дія" і кожен бажаючий може з нею ознайомитись і скористатись.

Отже, на сучасному етапі воєнного стану, в якому перебуває наша країна, соціальний та економічний розвиток підприємств є дуже важливими напрямками. Бізнес та суспільство зштовхнувшись з великою низкою, як економічних, так і соціальних проблем, поступово трансформуються до ведення бізнесу за моделлю соціального підприємництва, не зважаючи на велику кількість проблем, які ще постають перед можливостями ведення цього бізнесу, а держава та місцеві органи влади, використовуючи різноманітні програми підтримки соціального підприємництва, намагаються сприяти його розвитку.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи проведені дослідження варто зазначити, що з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну наше суспільство зштовхнулось з величезною низкою соціальних проблем, це: проблеми з переміщенням осіб з прифронтових регіонів; надання їм фінансової підтримки та їх працевлаштування; підтримка інвалідів; подолання екологічних наслідків тощо. Тому зараз, як ніколи, соціальний розвиток підприємств та країни в цілому набуває своєї актуальності та поширення.

Соціальний та економічний розвиток — це два взаємозалежних між собою процеси, оскільки економічний розвиток сприяє покращенню соціальних умов працівників підприємства, підвищенню їх рівня життя тощо, а соціальний

розвиток є рушійною силою економічного розвитку завдяки появі додаткових місць працевлаштування, зростанню соціальної задоволеності населення країни, розвитку людського капіталу, виникненню нових моделей ведення бізнесу і, як наслідок, зростанню економічного розвитку країни в цілому.

Зараз Україна переживає етап, коли частина підприємств, які працювали за класичною моделлю ведення бізнесу поступово переходять до моделі соціального підприємництва, де поєднуються елементи комерційної структури разом із функціями і завданнями неприбуткових благодійних організацій. Його першочерговою метою є вирішення соціальних проблем і тільки потім отримання фінансового прибутку. Але, процес трансформації підприємств до соціального підприємництва зштовхується з низкою певних проблем, не зважаючи на стрімкий розвиток державних та місцевих програм підтримки.

Отже, незважаючи на те, що соціальне підприємництво є важливим напрямом в подоланні соціальних проблем, які все більше постають перед нашим суспільством, а його поширення буде сприяти утворенню загальнолюдських цінностей у суспільстві, розвитку людського капіталу, подоланню екологічних проблем і, нарешті, зростанню економічного розвитку країни в цілому (особливо в умовах війни, коли відновлення економіки є критичним питанням), потребує вирішення нагальних проблем його розвитку.

Література:

1. Біловол Р.І., Хомович В.М. Управління соціально-економічним розвитком підприємства в ринкових умовах господарювання. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. С. 88—92. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13-2015/20.pdf>
2. Каширнікова І.О., Спірідонова К.О., Кірнос О.В. Соціальне підприємництво у сучасній Україні. Економічний простір. 2024. № 190. С. 62—65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-11>
3. Комплексна програма розвитку МСП Дніпра на 2023—2027 роки. URL: <https://business.diia.gov.ua/finance/kompleksna-programa-rozvitku-malogo-i-serednogo-pidpriemnictva-m-dnipra-na-2023-2027-roki> (дата звернення: 20.11.2025)
4. Міняйленко І.В., Биба В.В., Кулябка А.А. Зарубіжні моделі розвитку соціального підприємництва. Ефективна економіка. 2020. № 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.100

5. Мельничук І.В., Буй Ю.В., Гірак О.З. Особливості соціального впливу підприємництва на соціально-економічний розвиток у Івано-Франківській області. ВІСНИК СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені Володимира Даля. 2024. № 6 (286). С. 66—73. DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-286-6-66-73>

6. Немненко А.А., Щельник О.В. Актуальність соціального підприємництва в сучасних економічних умовах на прикладі досвіду Кіровоградщини. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2024. № 12 (45). С. 32—39 DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12\(45\).32-39](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12(45).32-39)

7. Перевозова І. В., Сторошук Х. А. Дослідження поняття "соціальний розвиток підприємства". Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. 2022. № 34. С. 35—44. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7037896>

8. Програми підтримки бізнесу в Україні. URL: <https://givingtuesday.ua/statti/programy-pidtrymky-biznesu-v-ukrayini/> (дата звернення: 17.11.2025).

9. Смолінська С.Д., Гнаткович О.Д. Соціально-економічний розвиток підприємств на сучасному етапі. ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР. 2023. № 4 (52). С. 118—124. DOI: [https://doi.org/10.30970/fp.4\(52\).2023.118125126](https://doi.org/10.30970/fp.4(52).2023.118125126)

10. Соціальна економіка та соціальні підприємства: розповідаємо про зростаючий тренд в Україні та світі. URL: <https://social-change.com.ua/sotsialna-ekonomika-ta-sotsialni-pidpryyemstva-rozpovidayemo-pro-zrostayuchyj-trend-v-ukrayini-ta-sviti/> (дата звернення: 20.11.2025).

11. Федорова Х. Як розвивати соціальне підприємництво: особливості бізнесу та українські кейси. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/yak-rozvivati-soczialne-pidpriyemnicztvo-osoblivosti-biznesu-ta-ukrayinski-kejsi> (дата звернення: 17.11.2025).

References:

1. Bilovol, R.I. and Khomovych, V.M. (2015), "Management of the socio-economic development of the enterprise in market conditions of management", Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. pp. 88—92, available at: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2015/13-2015/20.pdf> (accessed: 20.11.2025).

2. Kashyrikova, I., Spiridonova, K. and Kirnos, O. (2024), "Social entrepreneurship in modern Ukraine.", Economic space, vol. 190, pp. 62—65.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-11> (accessed: 20.11.2025)

3. Business Diia (2022), "Comprehensive program for the development of Dnipro SMEs for 2023—2027", available at: <https://business-diia.gov.ua/finance/kompleksna-programa-rozvitku-malogo-i-serednogo-pidpriemnictva-m-dnipra-na-2023-2027-roki> (accessed: 20.11.2025).

4. Miniailenko, I., Byba, V. and Kuliabka, A. (2020), "Foreign models of social entrepreneurship development.", Efficient economy. vol. 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.100>

5. Melnychuk, I.V., Bui, Y.V. and Hirak, O.Z. (2024), "Features of the social impact of entrepreneurship on socio-economic development in the Ivano-Frankivsk region.", Bulletin of the Eastern Ukrainian National University named after Volodymyr Dal. vol. 6 (286). pp. 66—73. DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-286-6-66-73>

6. Nemnenko, A.A. and Shchelnik. O.V. (2024), "The relevance of social entrepreneurship in modern economic conditions based on the experience of Kirovohrad Oblast.", Central Ukrainian scientific bulletin. Economic Sciences. vol. 12 (45). pp. 32—39 DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12\(45\).32-39](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12(45).32-39)

7. Perevozova, I.V. and Storoshchuk, H.L. (2022), "Study of the concept of "social development of an enterprise". Scientific notes of the Lviv University of Business and Law. The series is economical. Legal series. vol. 34. pp. 35—44. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7037896>

8. Business support programs in Ukraine (2025), available at: <https://givingtuesday.ua/statti/programy-pidtrymky-biznesu-v-ukrayini/> (accessed: 17.11.2025).

9. Smolinska, S.D. and Hnatkovich, O.D. (2023), "Socio-economic development of enterprises at the current stage", Financial Space. vol. 4 (52). pp. 118—124. DOI: [https://doi.org/10.30970/fp.4\(52\).2023.118125126](https://doi.org/10.30970/fp.4(52).2023.118125126)

10. Platform for Social Change (2024), "Social economy and social enterprises: we talk about the growing trend in Ukraine and the world", available at: <https://social-change.com.ua/sotsialna-ekonomika-ta-sotsialni-pidpryyemstva-rozpovidayemo-pro-zrostayuchyj-trend-v-ukrayini-ta-sviti/> (accessed: 20.11.2025).

11. Fedorova, H. (2024), "How to develop social entrepreneurship: business features and Ukrainian cases", available at: <https://hub.kyivstar.ua/articles/yak-rozvivati-soczialne-pidpriyemnicztvo-osoblivosti-biznesu-ta-ukrayinski-kejsi> (accessed: 17.11.2025).

Стаття надійшла до редакції 24.11.2025 р.